

HZJZ

HRVATSKI ZAVOD
ZA JAVNO ZDRAVSTVO
Rockefellerova 7
HR-10000 Zagreb
T: +385 1 4863 222
F: +385 1 4863 366
www.hzjz.hr

Hrvatski zavod za javno zdravstvo

i

Ministarstvo znanosti i obrazovanja

Zagreb, 26. 8. 2021.

UPUTE ZA SPRJEČAVANJE I SUZBIJANJE EPIDEMIJE BOLESTI COVID-19 VEZANO UZ RAD PREDŠKOLSKIH USTANOVA, OSNOVNIH I SREDNJIH ŠKOLA U ŠKOLSKOJ GODINI 2021./2022.

Namjena

Ove upute odnose se na rad ustanova ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja (dalje u tekstu: vrtić) te ustanova osnovnoškolskog i srednjoškolskog odgoja i obrazovanja (dalje u tekstu: škola).

Rad u dječjem vrtiću i školi (dalje u tekstu: ustanova) u sadašnjim epidemiološkim uvjetima, uz poštovanje ovih uputa, smatra se jednako sigurnim za djecu/učenike i zaposlenike kao i rad od kuće, odnosno ostanak kod kuće kada nisu na snazi mjere potpunog zatvaranja.

Mogućnosti provedbe. Svaka ustanova, ako ima uvjete za to, dužna je provoditi sve preporuke. Ako nema uvjete, dužna ih je prilagoditi uvjetima rada u ustanovi.

Informiranje o uputama. Važno je da roditelji/skrbnici (u daljnjem tekstu: roditelj) i djelatnici budu na vrijeme obaviješteni o ovim uputama. Telefonom ili na drugi primjeren način ustanova obavještava roditelje o sljedećem:

- da ne dolaze u pratnji djeteta/učenika ako imaju simptome zarazne bolesti (npr. povišena tjelesna temperatura, kašalj, teškoće u disanju, poremećaj osjeta njuha i okusa, grlobolja, proljev, povraćanje), ako im je izrečena mjera samoizolacije ili ako imaju saznanja da su zaraženi koronavirusom,
- da ne dovode dijete/učenika u ustanovu ako:
  - ima simptome zarazne bolesti (npr. povišena tjelesna temperatura, kašalj, teškoće u disanju, poremećaj osjeta njuha i okusa, grlobolja, proljev, povraćanje)
  - ima izrečenu mjeru samoizolacije
  - imaju saznanja da je zaraženo koronavirusom.

Temeljne odredbe

U svim objektima važno je provoditi i poštovati opće mjere sprječavanja širenja zaraze.

Fizičko udaljavanje. Rad ustanove prijeko je potrebno organizirati na način da se osigura koliko je moguće socijalno distanciranje (fizički razmak).

Potrebno je poticati fizički razmak, kao i pojačanu osobnu higijenu djece/učenika. Ipak, treba očekivati da će u djece mlađe dobi (rana i predškolska dob i niži razredi osnovne škole) biti određenih odstupanja u provedbi zbog specifičnosti i potreba pojedinih odgojno-obrazovnih procesa, njege djeteta te razvojnih značajki pojedinih dobi kao što su:

- istraživanje prostora i predmeta koji okružuju dijete (u određenoj dobi stavljanje u usta ruku i predmeta)
- znatiželja u odnosu na druge osobe/dругu djecu
- motorička nespretnost i nedoraslost
- potreba za kretanjem.

Higijena ruku. Važno je omogućiti i uvesti u rutinu redovito pranje ruku tekućom vodom i sapunom. Ruke se peru prije ulaska u svoju skupinu/učionicu, prije i nakon pripreme hrane, prije jela, nakon korištenja toaleta, nakon dolaska izvana, nakon čišćenja nosa i kada ruke izgledaju prljavo. Za pranje ruku treba koristiti tekuću vodu i sapun.

Pri pranju ruku potrebno je pridržavati se naputaka za pravilno pranje ruku: <https://bit.ly/2ThY08M>.

Uz navedeno, prema potrebi može se organizirati pranje ruku prema unaprijed utvrđenom rasporedu najmanje dva puta dnevno po odgojno-obrazovnim skupinama/razrednim odjelima, bez međusobnog kontakta pojedinih skupina/razrednih odjela.

Nakon pranja ruku sapunom i vodom, ruke treba osušiti papirnatim ručnikom za jednokratnu upotrebu koji se nakon korištenja baca u koš za otpad s poklopcem.

Dezinfekcija ruku. Prednost se daje pranju ruku tekućom vodom i sapunom. Dezinficijense ne koriste djeca rane i predškolske dobi, niti učenici koji imaju promjene na koži ruku ili ako im dezinficijens izaziva nelagodu. Također, upotrebu dezinficijensa u učenika svakako treba nastojati ograničiti na dezinfekciju pri ulasku u školu te se nikako ne treba primijeniti više od dva-tri puta dnevno za učenike od 1. do 4. razreda osnovne škole. Na ulazu u vrtić i školu te u školi na nekoliko lako dostupnih mjesta treba postaviti dozatore s dezinficijensom za dezinfekciju ruku učenika i odraslih s uputom za korištenje. Djeca rane i predškolske dobi ne dezinficiraju ruke, nego ih češće peru sapunom i vodom, a i za učenike osnovne škole prednost ima pranje ruku. Za učenike od 5. do 8. razreda osnovne škole te u srednjim školama preporučuje se osigurati dezinficijens za ruke u svakoj učionici koja nema tekuću vodu.

Sredstvo za dezinfekciju treba u količini od 1 do 2 ml nanijeti na suhe i čiste dlanove (obično jedan potisak ili prema uputama proizvođača).

Dlanove i područje između prstiju treba protrljati dok se ne osuše, a sredstvo ne treba isprati.

Treba paziti na dostatnu količinu dezinficijensa za ruke te obvezno javiti nadređenom u slučaju da je u dozatoru preostala manja količina sredstva za dezinfekciju kako bi se osigurao novi.

Organizacija rada s djecom/učenicima

Boravak u vrtićima i školama preporučljivo je organizirati na sljedeći način:

- u odgojno-obrazovni rad potrebno je uključiti svu djecu/učenike,
- pri osnivanju novih odgojno-obrazovnih skupina/razrednih odjela (primjerice, 1. razred OŠ i 1. razred SŠ te uvijek kada je to moguće) predlaže se osnovati odgojno-obrazovnu skupinu/razredni odjel približno jednake veličine (sukladno važećim propisima) te sa što manjim brojem djece/učenika,
- za veće odgojno-obrazovne skupine/razredne odjele treba razmotriti mogućnost organiziranja rada u odgovarajućoj prostoriji veće površine,
- u slučaju potrebe povećanja broja odgojno-obrazovnih skupina u vrtiću, ravnatelj je dužan obratiti se osnivaču radi pronalaženja odgovarajućega prostora te u skladu s propisima od nadležnoga ministarstva zatražiti odobrenje za rad u promijenjenim uvjetima,
- u slučaju nedovoljnog broja učionica (prostorija), ravnatelj škole dužan je obratiti se osnivaču radi pronalaženja odgovarajućega prostora te u skladu s propisima od nadležnoga ministarstva zatražiti odobrenje za rad u promijenjenim uvjetima,
- za pomoć u rješavanju specifičnih organizacijskih pitanja pojedinih okruženja vezanih uz razvoj epidemiološke situacije, ustanova se treba javiti nadležnome Stožeru civilne zaštite.

Koliko god je to moguće, potrebno je smanjiti fizički kontakt (bliski kontakt):

- djece/učenika i odgojitelja/učitelja/nastavnika iz jedne odgojno-obrazovne skupine/razrednog odjela s djecom/učenicima i odgojiteljima/nastavnicima drugih odgojno-obrazovnih skupina/razrednih odjela
- roditelja djece/učenika i djelatnika ustanove
- prilikom putovanja u/iz ustanove
- prilikom ulaska i izlaska iz ustanove
- tijekom cjelokupnog boravka u ustanovi.

Dopušteno je miješanje djece i učenika različitih odgojno-obrazovnih skupina koji su slične dobi i uobičajeno provode školske i izvanškolske aktivnosti zajedno s drugom djecom/učenicima i odgojiteljima/nastavnicima (npr. u dječjim vrtićima pri izvođenju kraćih programa s djecom predškolske dobi te u školama tijekom izvođenja izborne nastave, nastave stranih jezika, fakultativne nastave, dodatne i dopunske nastave, programa produženoga boravka, programa produženoga stručnog postupka, nastave jezika i kulture nacionalnih manjina po Modelu C, pripremne i dopunske nastave hrvatskoga jezika za djecu koja ne znaju ili nedovoljno znaju hrvatski jezik i slično) na način da je prilikom miješanja skupina/razrednih odjela obvezno držati najveći mogući razmak, kao i nošenje maske, osim za djecu u dječjim vrtićima i učenike od 1. do 4. razreda osnovne škole te prilikom sportskih aktivnosti.

Kako u okvirima pandemije započinje treća školska godina, nije održivo inzistirati na odvajanju svakoga pojedinoga razrednog odjela, odnosno svake pojedine odgojno-obrazovne skupine.

No, u slučaju pojave zaraze važno je ograničiti krug osoba koje su bile u kontaktu s pozitivnom osobom na način da se odgojno-obrazovne skupine slične dobi drže zajedno, a odvojeno od starijih i mlađih s kojima se rjeđe druže izvan škole/vrtića.

Preporučeno je da svaka odgojno-obrazovna skupina/razredni odjel boravi u jednoj prostoriji što je više moguće, osim kada to zahtijeva nastavni proces poput nastave u kabinetima, vježbaonicama, informatičkim učionicama, nastave tjelesne i zdravstvene kulture u školskoj sportskoj dvorani i sl.

Preporučuje se u svakoj pojedinoj ustanovi, kada je to nužno i moguće, kako bi se osigurala što veća socijalna distanca sljedeće:

- tijekom radnoga dana smanjiti koliko je moguće broj učitelja/nastavnika/djelatnika (npr. izvođenjem nastave u dvosatu/trosatu),
- za škole koje su do sada radile u jednoj smjeni, organizirati rad u dvije smjene (to se ne odnosi na škole s vrlo malim brojem učenika u odnosu na prostorne mogućnosti škole, kao i one koje mogu osigurati preporučenu socijalnu distancu),
- na početku ili na kraju svake smjene ako je moguće organizirati, a obvezno na početku ili završetku radnog dana, potrebno je svakodnevno primjereno čišćenje prostorija sukladno uputama (vidjeti na kraju dokumenta),
- ako je moguće, potrebno je organizirati nastavu na način da ona za sve učenike ne počinje i ne završava u isto vrijeme kako bi se rasteretio javni prijevoz, omogućio ograničen broj učenika u organiziranom prijevozu te smanjilo grupiranje učenika prilikom ulaska i izlaska iz škole, kao i prilikom pranja ruku u toaletu prije početka nastave; navedeno je potrebno organizirati na način da se procijene objektivne okolnosti prilikom dolaska pojedinih učenika putnika u školu i njihova odlaska iz škole, a u najboljem interesu učenika (primjerice, zbog ograničenog broja autobusnih linija pojedini učenici mogu doći u školu samo u određeno vrijeme i sl.). Gdje je to moguće, osnivač ili drugi organizator prijevoza treba osigurati povećan broj vozila i veću frekvenciju vožnje u javnom prijevozu i organiziranom prijevozu učenika,
- organizirati koliko je moguće stalne grupe (nepromijenjenog sastava).
- Vezano za zajedničke prostorije, preporučuje se:
  - prolazak skratiti na minimum,
  - da u vremenu boravka djece/učenika i odgojitelja/učitelja/nastavnika iz jedne odgojno-obrazovne skupine/razrednoga odjela u zajedničkim prostorijama borave odgojno-obrazovne skupine koje su slične dobi, odnosno koje i uobičajeno provode vrijeme zajedno,
  - da djeca i učenici prilikom prolaska nepotrebno ne dodiruju površine ili predmete,
  - da djeca i učenici prolaze po najkraćoj mogućoj unaprijed utvrđenoj/označenoj ruti kretanja (primjerice, od ulaza do sobe/učionice, pri čemu je potrebno unaprijed utvrditi/označiti rutu kretanja),
  - ako je moguće kroz hodnike organizirati kretanje u jednom smjeru ili označiti put kretanja,
- odgojitelj/učitelj/nastavnik s djecom/učenicima provodi što je moguće više vremena na otvorenom (npr. izvođenje nastave na otvorenom),
- krevetići za dnevni odmor djece, stolovi za jelo i školske klupe razmiču se tako da djeca u dječjem vrtiću i ustanovama s posebnim programima za djecu/učenike s teškoćama u razvoju

leže, odnosno u školi sjede na što većoj udaljenosti u prostoriji (približno 1,5 m, a po mogućnosti 2 m) jer svako smanjenje razmaka povećava razinu transmisije bolesti u populaciji, ali opet tako da nijedno dijete nije isključeno. Preporučuje se da učenici sjede jedan iza drugoga ili jedan pokraj drugoga, a ne licem u lice, uz primjeren razmak (što je više moguće s obzirom na broj učenika i veličinu razreda). U iznimnim situacijama u kojima nije moguće osigurati adekvatan razmak, moguće je predvidjeti uvođenje pregrade na stolovima,

- učenici od 5. razreda OŠ nadalje, učitelji predmetne nastave/nastavnici te stručni suradnici, ako je riječ o ustanovi u kojoj je razmak u učionicama između učenika manji od 1,5 m, moraju nositi maske; učenici i nastavnici srednjih škola, ako je riječ o ustanovi u kojoj je razmak u učionicama između učenika manji od približno 2 m, moraju nositi maske.

Organizacija prostora

Preporučene značajke prostorije u kojoj boravi jedna odgojno-obrazovna skupina djece/učenika jednoga razrednog odjela:

- prostorija što veće površine i visine, prozračna i osunčana (odgovarajući izvor dnevnog svjetla),
- prostorija je vratima odvojena od prostorija u kojima borave druge skupine,
- prostorija se može dobro provjetriti vanjskim zrakom,
- prehranu je moguće organizirati u blagovaonici (uz naznaku da razmak između djece/učenika treba biti dva metra ili najveći moguć s obzirom na broj djece/učenika i veličinu blagovaonice; moguće je postavljanje pregrade na stolovima između djece/učenika),
- preporučuje se da se boravak u blagovaonici, sportskoj dvorani, knjižnici i drugim zajedničkim prostorijama organizira po skupinama, po mogućnosti da se jasno na vidnome mjestu naznači maksimalan broj osoba koje u isto vrijeme mogu boraviti u tim prostorima,
- izbjegava se ulazak drugih osoba (primjerice zbog čišćenja, popravka ili donošenja hrane) u prostoriju sve dok djeca/učenici borave u njoj,
- korištenje toaleta za pranje ruku treba organizirati na način da se jasno odredi i na vratima naznači maksimalan broj korisnika, označi mjesto za red (po mogućnosti vani), put kretanja i dostupne umivaonike (poštujući fizički razmak); važno je da se pojedino dijete/učenik drži na udaljenosti koliko je moguće većoj od druge djece/učenika (primjerice, ako je toalet manje površine dijete može pričekati izvan toaleta da drugo dijete izađe); također je potrebno poticati djecu/učenike na redovito pranje ruku tekućom vodom i sapunom nakon korištenja toaleta. Učenicima se ne smije ograničavati redovito korištenje toaleta.

Nužno je tijekom boravka učenika u školi organizirati odmore na koje učenici mogu izaći iz učionice. Posebno se preporučuje da učenici izađu na otvoreno tijekom odmora kada god to vremenske prilike dopuštaju. Odmori izvan učionice nužni su zbog očuvanja tjelesnog i mentalnog zdravlja i dobrobiti učenika te zbog boljeg održavanja i usmjeravanja pažnje tijekom nastave. Nadalje, mogućnost izlaska učenika iz učionica tijekom odmora nužna je kako bi se mogle provjetriti učionice.

Hranu pripremljenu u obiteljskom domu u higijenskim uvjetima svako dijete može donijeti u školu i konzumirati u školi, kao što se uobičajeno hrana donosila u školu prije pandemije. Higijenski uvjeti podrazumijevaju pranje ruku prije pripreme obroka, pranje namirnica tekućom vodom ako se namirnice ne mogu termički obraditi (voće ili povrće) te termička obrada namirnica. Hranu treba uredno zapakirati da se izbjegne onečišćenje u školskoj torbi. Prije konzumacije hrane, dijete treba oprati ruke vodom i sapunom. Djecu je potrebno poticati da ne dijele hranu i pića s drugim osobama.

Djelatnici i učenici s kroničnim bolestima

Djelatnicima odgojno-obrazovnih ustanova s kroničnim bolestima koje možebitno predstavljaju veći rizik za razvoj težih oblika bolesti COVID-19 (djelatnici s respiratornim, kardiovaskularnim, malignim bolestima, dijabetesom, imunodeficijencijama) preporučuje se cijepljenje.

Potvrdu o eventualnom visokom riziku za rad cijepljenih djelatnika s kroničnim bolestima u odgojno-obrazovnoj ustanovi ili potvrdu o nepohađanju nastave u odgojno-obrazovnoj ustanovi za učenike s kroničnim bolestima koje možebitno predstavljaju veći rizik za razvoj težih oblika bolesti COVID-19, donosi nadležni liječnik primarne zdravstvene zaštite (pedijatar za predškolsku dob, školski liječnik za učenike, liječnik obiteljske medicine za djelatnike). Osobama koje žive u zajedničkom kućanstvu s djecom koja pohađaju dječji vrtić i učenicima, odnosno osobama s kroničnim bolestima koje možebitno predstavljaju veći rizik za razvoj težih oblika bolesti COVID-19 (respiratornim, kardiovaskularnim, malignim bolestima, dijabetesom, imunodeficijencijama) preporučuje se cijepljenje.

Ulazak u dječje vrtiće i škole i izlazak iz njih

Ulazak i izlazak

Ustanova vodi evidenciju ulaska/izlaska bilo da je riječ o ovlaštenom ili neovlaštenom osoblju (ovlašteno osoblje uključuje: djecu/učenike, osoblje, pomoćno i administrativno osoblje, ostalo osoblje kojem je odobren ulazak; neovlašteno osoblje uključuje: roditelje/skrbnike, neupisanu braću/sestre, djecu/učenike, drugo osoblje koje nije nužno za rad ustanove). Evidencija ulazaka i izlazaka mora se obaviti na adekvatan način da se ne stvaraju grupiranja na ulazu, npr. za učenike se evidencija obavlja u razredu.

Ovlaštena osoba ulazi u ustanove na način da održava razmak od najmanje 1,5 m u odnosu na sve druge osobe (po mogućnosti prema oznaci na podu), dezinficira ruke na ulazu te izbjegava zadržavanje i grupiranje. Ulazak/izlazak se obavlja u fazama prema protokolu koji izrađuje ustanova.

Posjete ustanovama treba ograničiti na najmanju moguću mjeru uz preporuku da eventualni posjetitelji imaju digitalne COVID potvrde (primjerice izvođenje kazališne predstave i sl.).

Potrebno je osigurati protok/dolazak što manjeg broja osoba, kako na ulazu u ustanovu, tako i u unutarnjim prostorima ustanove.

Navedeno ograničenje treba primjenjivati vezano uz medijske upite te se predlaže snimanje medijskih priloga na otvorenom, odnosno u dvorištu dječjega vrtića i škole.

U dijelu uputa koji se odnosi na uključivanje djece i mladih s teškoćama u razvoju u ustanovama koje provode posebne programe za djecu/učenike s teškoćama u razvoju, predviđen je nastavak rehabilitacijskih i drugih terapijskih postupaka/usluga iz sustava socijalne skrbi sukladno

odgovarajućim preporukama (navedeno kasnije). Iste preporuke treba primijeniti i prilikom rehabilitacijskih i terapijskih postupaka s vanjskim suradnicima u prostorima dječjih vrtića i škola koje je moguće provoditi na način da se preporučuje da su vanjski suradnici cijepljeni (osim prilikom trajnih kontraindikacija za cijepljenje) ili su preboljeli COVID-19 unazad devet mjeseci.

Oprema

Djecu i učenike treba poučiti da, koliko je to moguće i primjereno dobi, dijele svoj pribor i stvari s drugom djecom/učenicima, uz pridržavanje higijenskih i epidemioloških mjera.

Ulazak roditelja u dječje vrtiće, školu, kao i roditelja djece s teškoćama u razvoju

U školu učenici dolaze i odlaze sami, organiziranim prijevozom ili u pratnji roditelja, ovisno o odluci roditelja, kao što bi dolazili i odlazili da nema epidemije. Kada dovodi i odvodi dijete, roditelj ili druga osoba u pratnji djeteta može ući u dječji vrtić te u školu ako je riječ o učeniku 1. razreda osnovne škole (u skladu s odlukom ravnatelja, npr. prvog dana škole) ili o učeniku s teškoćama u razvoju.

U ustanovu može ući roditelj ili druga osoba u pratnji kada dovodi i odvodi dijete s teškoćama, posebno ako zdravstveno stanje djeteta/učenika to zahtijeva te ako dijete/učenik s teškoćama u razvoju nema osiguranu potporu pomoćnika u nastavi ili stručnoga komunikacijskog posrednika koji umjesto roditelja uvodi dijete/učenika u ustanovu. Roditelj ili druga osoba u pratnji dovodi dijete do garderobe pred prostorijom u kojoj dijete boravi. Roditelj ili druga osoba u pratnji djeteta ulazi u vrtić na način da održava razmak od najmanje 1,5 m, a po mogućnosti 2 m u odnosu na sve druge osobe, dezinficira ruke na ulazu te izbjegava zadržavanje i grupiranje u ustanovi.

Duže zadržavanje (oko 15 minuta) moguće je primjerice prilikom prilagodbe djeteta na novu sredinu na početku uključivanja u ustanovu, uz predočenje digitalne COVID potvrde. Međusobni razmak ne trebaju držati osobe iz istog kućanstva. U pratnji djeteta/učenika uvijek je samo jedna odrasla osoba. Roditelj ili druga osoba u pratnji djeteta/učenika obvezno u ustanovi nosi masku te bez maske ne može ući u ustanovu, već dijete/učenika preuzima djelatnik ispred ulaza u ustanovu.

Dopušteno je održavanje roditeljskih sastanaka i individualnih informacija licem u lice na način da se kontakt roditelja s djelatnicima škole i učenicima smanji na najmanju moguću mjeru. Na roditeljskim sastancima i individualnim informacijama svi roditelji i učitelji, nastavnici i profesori moraju nositi maske i održavati fizički razmak po mogućnosti dva metra. Preporučeno je da tijekom roditeljskih sastanaka i individualnih informacija prozori budu otvoreni.

Ako ravnatelj ustanove uz suglasnost školskog odbora tako odluči, može omogućiti održavanje roditeljskih sastanaka samo uz predočenje COVID potvrda ili potvrda o preboljenju ili cijepljenju roditelja.

U tom slučaju za roditelje koji nemaju niti jedno od navedenog, ravnatelj je dužan omogućiti sudjelovanje na roditeljskim sastancima online.

Organizacija rada ustanova

Ulazak i dostava u vrtić ili školu

Ulazna vrata otvaraju se na poziv telefonom ili zvonom tijekom radnog vremena i dežurstva. Vikendom/blagdanom/radnim danom i poslijepodne vrata otvara dežurni djelatnik.

Dostavu za potrebe ustanove preuzimaju nadležni radnici ustanove na vanjskim vratima, a ulaz je dopušten iznimno serviserima i ostalim službama čije usluge su prijeko potrebne (što uključuje dosljednu provedbu preventivnih i protuepidemijskih mjera poput provjere vode za ljudsku potrošnju, zdravstvene ispravnosti hrane i sl.), uz obveznu mjeru dezinfekcije ruku i prema potrebi nošenja zaštitne maske i zamjenske obuće ili jednokratnih nazuvaka.

Spremačice i čišćenje

Spremačica iz jutarnje smjene prva ulazi u ustanovu. Zadnja osoba koja izlazi iz ustanove je spremačica iz poslijepodnevne smjene koja dezinficira sve korištene površine. Ako se na kraju dana koriste uređaji za dezinfekciju zamagljivanjem, koju provodi ovlaštena stručna ekipa, školu zadnji napušta djelatnik škole kojeg je uprava odredila za davanje pristupa stručnoj ekipi.

Provjetravanje prostorija

Prostorije u ustanovi obvezno je provjetravati više puta dnevno, svakako prije dolaska i nakon odlaska djece/učenika, i to u trajanju od najmanje pola sata te u vrijeme odmora ili na način, ako to vremenske prilike dopuštaju, da se ostavi otvoren prozor. Kad je lijepo vrijeme, preporučuje se ostaviti otvorene prozore tijekom odgojno-obrazovnoga rada (npr. jedan sprijeda, jedan straga). Ako prozori ne mogu biti stalno otvoreni, prostoriju je potrebno redovito provjetravati tijekom odmora i barem jednom na 5 minuta tijekom sata. Ako su u prostoriji prozori na kip, oni stalno trebaju biti otvoreni. Na vratima sobe/učionice poželjno je imati dio s rešetkom radi ulaska/izlaska zraka.

Klimatizacijski i ventilacijski uređaji mogu se koristiti na način da su redovito i odgovarajuće održavani.

Čišćenje prostora

Dodirne površine kao što su kvake, ručke na prozorima, radne površine, tipkovnice, konzole, slavine u toaletima i kuhinjama, tipke vodokotlića, daljinski upravljači, prekidači za struju, zvona na vratima, ploče dizala te druge dodirne površine koje koristi veći broj osoba, potrebno je dezinficirati brisanjem više puta dnevno (na početku i na kraju svake smjene).

Čišćenje se provodi u vrijeme kada su djeca u dvorištu ili nakon njihova odlaska. Potrebno je pojačano čišćenje WC-a, umivaonika, kvaka u WC-ima, prekidača za svjetlo, tipki na vodokotlićima, površina koje se često dodiruju, i to nakon svakog odmora.

Maske za lice

Maske su obvezne u sljedećim situacijama (mogu se koristiti platnene maske, osim pod točkom 1.):

1. medicinske maske i viziri su potrebni odgojiteljima/učiteljima/nastavnicima samo ako dijete/učenik razvije znakove bolesti tijekom boravka u ustanovi, dok je oboljelom djetetu/učeniku potrebno osigurati masku (ako narušeno zdravstveno stanje djeteta/učenika omogućuje nošenje maske). U tom slučaju se to dijete/učenik/ izolira u zasebnoj prostoriji dok po njega ne dođe roditelj/staratelj, a odgojitelj/učitelj/nastavnik koji nadzire dijete/učenika treba koristiti vizir, masku i jednokratnu pregaču. Nakon odlaska djeteta iz dječjega vrtića, odnosno učenika iz škole, dezinficira se prostorija u kojoj su dijete ili učenik bili izolirani, zaštitna oprema se zbrinjava na odgovarajući način, a ruke se operu vodom i sapunom ili dezinficiraju, no prednost se daje pranju ruku vodom i sapunom. Unaprijed je potrebno odrediti prostor za izolaciju bolesnog djeteta/učenika te odgojno-obrazovnoga radnika koji će biti s njim do dolaska roditelja,

2. prilikom potrebe za intimnom njegom djeteta/učenika,
  3. prilikom komunikacije djelatnika u zbornici i drugom odgovarajućem prostoru licem u lice,
  4. za roditelje i druge osobe kada je njihov ulazak u ustanovu nužan,
  5. u javnom prijevozu, uključujući organizirani prijevoz,
  6. za učitelje i nastavnike koji provode nastavu u kući učenika,
  7. za pomoćnike u nastavi, njegovatelje i zdravstvene radnike u ustanovama s posebnim programima za učenike s teškoćama u razvoju,
  8. za trećeg odgojitelja u predškolskoj ustanovi koji obavlja poslove pomoćnika djetetu s teškoćama u razvoju, pomoćnoga djelatnika za njegu, skrb i pratnju djeteta rane i predškolske dobi te zdravstvenu voditeljicu,
  9. učenicima od 5. razreda OŠ nadalje, učiteljima predmetne nastave/nastavnicima te stručnim suradnicima, ako je riječ o ustanovi u kojoj je razmak u učionicama između svih osoba (učenika, nastavnika i dr.) manji od 1,5 m,*
  10. učenicima i nastavnicima srednjih škola ako je riječ o ustanovi u kojoj je razmak u učionicama između svih osoba (učenika, nastavnika i dr.) manji od približno 2 m,*
  11. učenicima od 5. razreda OŠ nadalje, učiteljima predmetne nastave/nastavnicima, stručnim suradnicima te učenicima i nastavnicima srednjih škola kada dolazi do miješanja učenika različitih razrednih odjela (osim na sportskim aktivnostima),
- *U slučaju povoljne epidemiološke situacije nadležni lokalni stožer, na prijedlog ustanove i suglasnost osnivača, može odlučiti da za pojedinu školu učenici ne moraju nositi maske te da nastavnici u učionici ne trebaju nositi masku iako je razmak manji od navedenog, kao i obvezu nošenja maski čak i prilikom navedenih razmaka u učionici u slučaju nepovoljne epidemiološke situacije.
12. učiteljima ostalih predmeta u razrednoj nastavi,
  13. odgojiteljima/učiteljima/nastavnicima i svim drugim djelatnicima škole prilikom prolaska hodnikom i sl.,
  14. učiteljima predmetne nastave/nastavnicima te stručnim suradnicima i drugim djelatnicima škole u vrijeme kontakata s odraslim osobama.

Maske se preporučuju svim drugim djelatnicima škole s kroničnim bolestima koje mogu dovesti do težih oblika bolesti COVID-19 ako im zdravstveno stanje omogućuje nošenje maske.

Ako se maske nose u ovim ustanovama, potrebno ih je nositi pravilno na način da cijelo vrijeme prekrivaju nos i usta.

Djeca rane i predškolske dobi, učenici do četvrtog razreda osnovne škole (uključujući četvrti razred), kao i učenici s teškoćama u razvoju koji svladavaju posebne programe, ne nose zaštitne maske.

Izuzet od obveze nošenja maske u školi može biti samo učenik/djelatnik čije zdravstveno stanje to onemogućuje; navedeno utvrđuje nadležni školski liječnik za učenika ili obiteljski liječnik za djelatnika.

Rukavice

Rukavice nose osobe onih zanimanja za koja su se nosile i prije epidemije (kao higijenski standard).

Mjerenje temperature i praćenje pojave simptoma

Djelatnici:

Dnevno mjerenje temperature. Djelatnici koji nisu cijepljeni i koji nisu preboljeli COVID-19 unazad devet mjeseci obvezno mjere tjelesnu temperaturu svaki dan prije dolaska na posao te u slučaju povećane tjelesne temperature ne dolaze na posao, već se javljaju telefonom ravnatelju i izabranom liječniku obiteljske medicine, kako je navedeno u nastavku.

Postupanje s febrilnim djelatnikom, odnosno osobama s drugim simptomima zarazne bolesti

S povišenom tjelesnom temperaturom, respiratornim simptomima i drugim simptomima zarazne bolesti nije dopušteno raditi, brinuti se o djeci niti dolaziti u prostor poslodavca, odnosno ustanove, što je i inače nužno u radu ovakvih ustanova. Djelatnici s povišenom tjelesnom temperaturom i/ili respiratornim simptomima odmah napuštaju radna mjesta. Ravnatelj treba imati unaprijed organiziranu zamjenu za takav slučaj.

Djeca/učenici

Roditelji su dužni povremeno izmjeriti tjelesnu temperaturu djetetu te svaki put prilikom znakova koji mogu upućivati na povišenu temperaturu poput malaksalosti, umora, gubitka apetita, neuobičajene pospanosti, crvenila ili bljedila u licu, „staklastih“ ili suznih očiju, glavobolje i trbuhobolje te znakova respiratorne bolesti (kašalj, curenje nosa, grlobolja, bol u uhu). U slučaju povišene tjelesne temperature ne smiju dovesti dijete u ustanovu, već se javljaju ravnatelju ustanove i izabranom pedijatru/liječniku obiteljske medicine radi odluke o testiranju i liječenju djeteta.

Dječje vrtiće i osnovne škole od 1. do 4. razreda koji/koje imaju pozitivno iskustvo s time da roditelj upisuje djetetovu temperaturu u bilježnicu, što se provjerava u vrtiću i školi, potiče se da nastave s navedenom praksom.

Prilikom sumnje na povišenu tjelesnu temperaturu te pojave akutnih simptoma zarazne bolesti (npr. kašalj, teškoće u disanju, poremećaj osjeta njuha i okusa, proljev, povraćanje) potrebno je djetetu u dječjem vrtiću ili školi izmjeriti tjelesnu temperaturu. Ako djeca/učenici razviju simptome bolesti COVID-19 tijekom boravka u ustanovi, odgojitelji/učitelji odmah obavještavaju roditelje/staratelje, koji u najkraćem roku trebaju doći po dijete.

Sumnja na COVID-19

Znakovi koji upućuju na moguću zarazu koronavirusom:

- povišena tjelesna temperatura (pod pazuhom > 37,2)
- simptomi respiratorne bolesti - kašalj, teškoće u disanju, grlobolja
- poremećaj osjeta njuha i okusa
- gastrointestinalne smetnje (proljev, povraćanje i bol u trbuhu, posebno u manje djece).

Djeca/učenici sa znakovima svih drugih zaraznih bolesti koje se prenose uobičajenim socijalnim kontaktom također ne dolaze u ustanovu.

Postupanje u slučaju sumnje na zarazu

Prilikom pojave navedenih znakova bolesti djetete/učenik ili djelatnik ostaje kod kuće, javlja se najprije telefonom izabranom liječniku obiteljske medicine, odnosno pedijatru koji odlučuje o testiranju prema liječničkoj indikaciji. O navedenom roditelj ili djelatnik telefonom obavještava ustanovu.

Ako se znakovi bolesti jave tijekom boravka u ustanovi, odmah treba pozvati roditelja te djetete/učenika izolirati u prikladnoj prostoriji do dolaska roditelja. Oboljeli djelatnik odmah napušta ustanovu.

Ravnatelj odmah javlja nadležnom epidemiologu/školskom liječniku:

- svako grupiranje osoba sa sumnjom na COVID-19 (dva i više djelatnika i/ili djece/učenika sa sumnjom iz iste sobe/učionice/hodnika i sl.)* kao što se to radi i u slučaju drugih zaraznih bolesti koje se obvezno prijavljuju u Republici Hrvatskoj, a prema Listi zaraznih bolesti čije je sprečavanje i suzbijanje od interesa za Republiku Hrvatsku,
- svaku pojedinačnu potvrđenu infekciju koronavirusom koju djelatnik, odnosno roditelj imaju obvezu žurno javiti ravnatelju ustanove.

Prilikom pojedinačnog slučaja pojave simptoma koji mogu upućivati na zarazu koronavirusom, odgojno-obrazovna skupina/razredni odjel u pravilu nastavlja dalje s odgojno-obrazovnim radom, dok se prilikom grupiranja osoba sa znakovima bolesti* postupa sukladno mišljenju liječnika.

Kada se u djeteta ili djelatnika utvrdi zaraza koronavirusom, postupa se sukladno odluci nadležnog epidemiologa ili školskog liječnika što, uz ostalo, znači da se za sve osobe u kojih se utvrdi da su bile u bliskom kontaktu sa zaraženom osobom u vrijeme kada je osoba mogla biti zarazna izriče mjera aktivnoga zdravstvenog nadzora u samoizolaciji.

Sukladno dokumentu *Postupanje s oboljelima, bliskim kontaktima oboljelih i prekid izolacije i karantene* (<https://www.hzjz.hr/wp-content/uploads/2020/03/Postupanje-s-oboljelima-bliskim-kontaktima-oboljelih-i-prekid-izolacije-i-karantene-5.pdf>), u samoizolaciju ne idu cijepljene osobe (14 dana do 9 mjeseci nakon završetka cijepljenja), osobe koje su preboljele COVID-19 unazad devet mjeseci, kao i osobe koje su preboljele i primile jednu dozu cjepiva u osam mjeseci od početka bolesti i to devet mjeseci od primitka cjepiva.

Putovanje u školu javnim ili organiziranim prijevozom

U javnom prijevozu učenici se trebaju pridržavati mjera propisanih za javni prijevoz (nošenje maske u javnom prijevozu i održavanje fizičke distance). Ako je moguće, potrebno je organizirati nastavu na način da sva djeca/učenici ne dolaze u isto vrijeme u školu niti u isto vrijeme napuštaju školu (kao što je ranije opisano), kako bi se rasteretio javni prijevoz te kako bi učenici putovali u javnom prijevozu u vrijeme manjih gužvi. Tamo gdje je moguće, predlaže se da osnivač/organizator prijevoza poveća frekvenciju reda vožnje.

Prilikom organiziranog prijevoza obvezno je nošenje maski i potrebno je koliko je to moguće osigurati što veći razmak i grupirati učenike prema razrednim odjelima/odgojno-obrazovnim skupinama koje i inače u školi/vrtiću dolaze u kontakt, kako je ranije opisano.

Djeca koja u školi ili vrtiću borave zajedno, u organiziranom prijevozu se ponašaju jednako (s jednakom distancom) kao u vrtiću i školi.

Kliničke vježbe učenika; praksa kod pružatelja usluga smještaja za starije i nemoćne kao i u zdravstvenim ustanovama; ostali oblici stručne prakse i praktične nastave

Praksa u zdravstvenim i socijalnim ustanovama održat će se uz stroga pravila koja su određena propisima i preporukama za navedene ustanove i djelatnosti. Učenici moraju koristiti osobnu zaštitnu opremu i pridržavati se higijenskih mjera, kao i ostalih mjera, jednako kao i osoblje bolnica i domova i biti pod nadzorom osoblja. Broj učenika na praksi i vježbama morat će se ograničiti u skladu s mogućnostima osoblja da nadzire pravilno pridržavanje svih uputa od učenika.

Na stručnoj praksi i praktičnoj nastavi u pojedinim drugim djelatnostima, učenici se pridržavaju preporuka za tu specifičnu djelatnost.

Praksu i vježbe u zdravstvenim, socijalnim i odgojno-obrazovnim ustanovama te sve oblike stručne prakse i praktične nastave u kojima učenici dolaze u kontakt s drugim osobama, nužno je organizirati u punom opsegu licem u lice na način i uz identične mjere kako je to propisano za djelatnost za koju se učenici obrazuju i koje vrijede za ustanovu u kojoj borave.

Djeca

Dodirivanje lica

Djecu/učenike treba učiti i podsjećati da ne dodiruju usta, nos, oči i lice te da ne stavljaju ruke i predmete u usta; u skladu s njihovom razvojnom dobi.

Kihanje i kašljanje

Djecu/učenike treba poticati da kada kašlju i kišu prekriju usta i nos laktom ili papirnatom maramicom koju poslije trebaju baciti u koš za otpad s poklopcem te oprati ruke. Pri kašljanju i kihanju trebaju okrenuti lice od drugih osoba te izbjegavati dodirivanje lica, usta i oči.

Pribor za jelo

Izbjegavati dijeljenje čaša, šalica, posuđa i pribora za jelo s drugim osobama.

Didaktička oprema i igračke

Opremu glatkih, tvrdih površina koja se lako opere deterdžentom i vodom potrebno je redovito oprati te kada je moguće izložiti da se osuši na suncu. Didaktičku opremu i igračke koju je nemoguće oprati, a lako je zamijeniti (uzimajući u obzir cijenu, dostupnost i sl.), predlaže se povremeno zamijeniti novom.

Tjelesne aktivnosti i glazbena kultura

Ustanove trebaju obratiti posebnu pozornost na fizičke aktivnosti djece/učenika. Djecu i učenike potrebno je poticati na bavljenje sportom zbog očuvanja dobrobiti i vlastitog zdravlja. Dopušteno je održavanje nastave tjelesne i zdravstvene kulture u školskim sportskim dvoranama, ali se preporučuje održavanje nastave koliko je to moguće na otvorenom. Ne preporučuju se sportska

natjecanja u zatvorenom te se u epidemiološkom smislu na zatvorenom primjenjuju odgovarajuće preporuke za sport ako su na snazi.

Vanjski prostor je podijeljen i njegova je upotreba vremenski podijeljena prema razrednim odjelima, odnosno odgojno-obrazovnim skupinama za učenike s teškoćama u razvoju.

Nekoliko odgojno-obrazovnih skupina (razrednih odjela) koje su slične dobi i uobičajeno provode školske i izvanškolske aktivnosti zajedno mogu se spajati na nastavi tjelesne i zdravstvene kulture, u svlačionici, kao i u dvorani.

Dopušteni su treninzi školskih sportskih klubova u školskim dvoranama u kojima sudjeluju učenici različitih razreda.

Dopušteni su treninzi športskim klubovima u školskim dvoranama za sve dobi i kategorije sportaša.

Preporučuje se prilikom treninga sportskih klubova održavanje treninga sa stalnim grupama nepromijenjenog sastava.

Nisu dopušteni treninzi rekreativaca u školskim dvoranama.

Djecu i učenike treba poticati na sudjelovanje u kulturnim aktivnostima kako bi izrazili svoju kreativnost. Aktivnosti vezane uz kulturu koje su dio kurikuluma kao što je glazbena kultura, poželjno je provoditi. Tijekom glazbenih aktivnosti u dječjem vrtiću te na satovima glazbene kulture, prilikom pjevanja, djecu/učenike treba pozicionirati tako da nisu licem okrenuti jedan u drugog (male grupe i veća distanca prilikom pjevanja). Glazbeni instrumenti koji se mogu lako dezinficirati slobodno se mogu koristiti. Dopušteno je organiziranje zbora i orkestra za učenike različitih razreda i škola koje učenici pohađaju uz održavanje najvećega mogućeg razmaka i osnivanje stalnih grupa nepromijenjenog sastava.

Djeca i mladi s teškoćama u razvoju

Za djecu i mlade u primjerenom programu odgoja i obrazovanja nastavljaju se svi odgojno-obrazovni, rehabilitacijski i terapijski programi, uz poticanje cijepljenja djece u dobi od 12 i više godina koja imaju povećani rizik od zaraze i težih posljedica od koronavirusa te svih osoba koje za njih skrbe, i uz pridržavanje ovih uputa.

Za djecu/učenike/korisnike koji koriste usluge smještaja te ostale usluge iz sustava socijalne skrbi u predškolskoj i školskoj ustanovi primjenjuju se sljedeće upute:

- [Upute za sprječavanje i suzbijanje epidemije covid-19 za pružatelje izvaninstitucijskih socijalnih usluga u sustavu socijalne skrbi \(26/07/2021\)](#)
- [Upute za sprječavanje i suzbijanje epidemije covid-19 za pružatelje usluge smještaja djece – bez odgovarajuće roditeljske skrbi, s problemima u ponašanju, teškoćama u razvoju, žrtvama nasilja u obitelji ili trgovanja ljudima i bez pratnje te odraslih osoba – trudnica ili roditelja s djetetom do godine dana života, beskućnika, žrtava nasilja u obitelji ili trgovanja ljudi i ovisnika u sustavu socijalne skrbi \(26/07/2021\).](#)

Preporučuje se da se odvoje djeca koja su na smještaju od djece koja dnevno ili povremeno dolaze u ustanove. Preporučuje se, ako je moguće, da se za djecu koja dnevno ili povremeno dolaze u ustanove osnuju barem donekle nepromijenjene skupine.

Potpota za djecu/učenike s teškoćama u razvoju

Treći odgojitelj u predškolskoj ustanovi, pomoćni djelatnik za njegu i skrb djeteta rane i predškolske dobi, pomoćnik u nastavi, stručni komunikacijski posrednik ubrajaju se u ukupan broj osoba u odgojno-obrazovnoj skupini/razrednom odjelu.

U odnosu na drugu djecu/učenike i odrasle osobe u ustanovi, dužne su:

- pridržavati se svih pravila fizičke udaljenosti
- dosljedno provoditi pojačanu osobnu higijenu
- poticati na pojačanu higijenu i fizički razmak sve djece/učenika.

Navedene osobe ne mogu održavati distancu između djeteta/učenika s obzirom na prirodu posla te su dužni nositi masku dok stručni komunikacijski posrednik nosi vizir, a posebno se potiče njihovo cijepljenje. Prilikom pomaganja djetetu/učeniku pri održavanju osobne higijene koriste se jednokratne rukavice.

Za učenike s teškoćama u razvoju u posebnim razrednim odjelima i/ili odgojno-obrazovnim skupinama nastava se održava u školi.

Za učenike s teškoćama u razvoju koji imaju osigurane pomoćnike u nastavi ili stručne komunikacijske posrednike nastava se održava u školi.

Odgojno-obrazovni rad za učenike s teškoćama u razvoju koji su uključeni u posebne programe po modelu djelomične integracije sukladno rješenju o primjerenom programu obrazovanja, održava se dijelom u redovitome razrednom odjelu, a dijelom u posebnom, uz pridržavanje propisanih epidemioloških mjera.

Edukacija i informiranje

Nužni su poster (kao podsjetnici), videomaterijali i edukacije za učenike i djelatnike.

Nužno je postavljanje informativnih postera na ključnim mjestima koji služe kao podsjetnici o higijenskim protokolima u ponašanju u vrijeme pandemije (npr. u svakom toaletu na vidljivome mjestu trebaju stajati upute o pravilnom pranju ruku: https://www.hzjz.hr/wp-content/uploads/2020/03/Pranje_ruku.pdf).

Ostale preporuke

Provjetravanje objekta vikendom i u neradne dane nije potrebno.

Djecu/učenike razredne nastave može se odvesti u šetnju pridržavajući se protuepidemijskih mjera. Nakon povratka u ustanovu djeca/učenici peru ruke vodom i sapunom.

Stručni suradnici koji inače svakog dana borave u odgojno-obrazovnim skupinama mogu ulaziti u odgojno-obrazovne skupine/razredne odjele.

Studentsku praksu, ispite i vježbe te sve oblike nastave u odgojno-obrazovnim ustanovama moguće je organizirati za studente koji nisu cijepljeni i koji nisu preboljeli COVID-19 unazad devet mjeseci kada je to nužno potrebno te kada se praksa ne može odgoditi. Kontakte i zaduženja pojedinog studenta, kada je god moguće, preporučljivo je ograničiti na jednu odgojno-obrazovnu skupinu djece te je preporučljivo ograničiti broj u istom razdoblju prisutnih studenata, primjereno preporukama o održavanju fizičke distance. Za studente koji imaju Covid potvrde nužno je organizirati studentsku praksu, ispite i vježbe te sve oblike nastave u odgojno-obrazovnim ustanovama u punom opsegu licem u lice.

Izvanučionička nastava provodi se prema sljedećim preporukama:

<https://www.hzjz.hr/wp-content/uploads/2020/03/Mogu%27nosti-izvo%91enja-izvanu%28Dioni%28Dke-nastave-vezano-uz-pandemiju-COVID-19-2.pdf>

Radi praćenja iskustva grupnog testiranja učenika bez znakova bolesti, nakon izvanučioničke nastave s noćenjem, kao i sportskih natjecanja i sličnih događaja za učenike kada je nužno grupno testiranje na SARS-CoV-2 sukladno posebnim preporukama, organizator dostavlja na skolska.medicina@hzjz.hr sljedeće izvješće:

Županija	
Grad/općina	
Organizator	
Događaj (naziv i datum)	
Ukupan broj sudionika	
Broj negativnih testova	
Broj pozitivnih testova	
Prosječna približna dob učenika koji su sudjelovali	

Natjecanja znanja i ispiti znanja na kojima sudjeluju učenici iz nekoliko škola provode se prema uputama za državnu maturu koje se nalaze na poveznici:

- [Upute za provedbu državne mature tijekom epidemije koronavirusa \(COVID-19\) \(03/05/2021\)](#)
- [Posebni uvjeti za učenike s izrečenom mjerom samoizolacije tijekom polaganja ispita državne mature \(03/05/2021\).](#)

Završne preporuke

Osigurava se kontinuirana nužna suradnja s osnivačem.

Za obveze iz ovih uputa gdje je navedena pozicija ravnatelja, ravnatelj može zadužiti zdravstvenu voditeljicu – medicinsku sestru ili stručnog suradnika ustanove.

Svaki zadatak ravnatelj treba dodijeliti jednoj odgovornoj osobi koja o navedenom vodi dnevnu pisanu evidenciju kada je to moguće.

Ove upute će se prilagođavati aktualnoj epidemiološkoj situaciji, kao i svim novim preporukama relevantnih institucija, posebno Svjetske zdravstvene organizacije.

Ove preporuke ne isključuju provođenje drugih preporuka sukladno aktualnoj i promijenjenoj epidemiološkoj situaciji.

Upute za čišćenje i dezinfekciju

Bez oboljelih od bolesti COVID-19:

- <https://bit.ly/2VLkkt3>.

Osobe pod sumnjom ili oboljele od bolesti COVID-19:

- <https://bit.ly/3d1WmiS>.

Sve što trebate znati o pranju ruku za zaštitu od koronavirusa (COVID-19) - UNICEF

https://www.hzjz.hr/wp-content/uploads/2020/03/UNICEF_Upute_za_pranje_ruku.pdf

Tko ne treba nositi masku? Izuzeće od obveze nošenja maske

<https://www.hzjz.hr/wp-content/uploads/2020/03/Tko-ne-treba-nositi-masku-izuze%C4%87e-od-obveze-no%C5%A1enja-maske.pdf>